DET ETISKE RÅD

Til Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Dato: 14.1.2010
J.nr.: 0908512
UH

Vedrørende høring af udkast til Lov om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien (tvungen opfølgning efter udskrivning)

Det Etiske Råd takker for modtagelsen af ovennævnte lovudkast, som Rådet har drøftet på sit møde den 17. december 2009.

Frivillighed

Det er Rådets opfattelse, at det fortsat er og skal være et fuldstændig grundlæggende princip i forholdet mellem sundhedsvæsenet og borgerne, at det alene er op til den enkelte, om han eller hun ønsker en ydelse fra sundhedsvæsenet. Personer, der er fornuftshabile, træffer selv beslutning om behandling, og et eventuelt ønske om ikke at få behandling, skal respekteres. Dette gælder, selvom den enkeltes beslutning set ud fra et fagligt synspunkt ikke gavner denne. At gennemtvinge behandling eller omsorg mod en persons ønske er en krænkelse af denne persons integritet.

Det er i dag muligt at behandle visse stærkt sindslidende patienter med tvang ved indlæggelse på en psykiatrisk afdeling. Dette gælder situationer, hvor en person konkret og aktuelt befinder sig i en sindssygelig tilstand, og det må anses for uforsvarligt ikke at indlægge den pågældende med henblik på behandling.

Det centrale etiske spørgsmål i forbindelse med det aktuelle lovforslag om indførelse af tvungen opfølgning efter udskrivning er, om det er rimeligt at tilsidesætte en persons

Ravnsborggade 2-4, 2200 København N
+ 45 35 37 58 33 - info@etiskraad.dk - www.etiskraad.dk
EAN-nr: 5798000362109 - CVR-nr: 11806619

selvbestemmelse i tilfælde, hvor denne aktuelt *ikke* er sindssyg eller i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed.

Den sindslidende

Af bemærkningerne til lovudkastet fremgår, at det drejer sig om en lille gruppe af de alvorligst psykisk syge patienter, som efter udskrivning er udsat for stor risiko for alvorlige tilbagefald af deres sygdom, hvis de undlader at følge den ordinerede medicinske behandling. Der er efter regeringens opfattelse behov for særlige bestemmelser, som giver mulighed for at fastholde disse patienter i den nødvendige medicinske behandling efter udskrivning.

Det Etiske Råd har forståelse for, at disse patienters nærmeste kan have et stærkt ønske om at tage sig af deres skrøbelige pårørende og undertiden kan føle sig magtesløse, når omsorgen afvises. Rådet har ligeledes stor forståelse for ønsket om så vidt muligt at undgå de meget voldsomme tvangsindlæggelser, der undertiden kan blive resultatet af manglende medicinering. En tvangsindlæggelse er en meget voldsom oplevelse for både familien, politiet, det sundhedsfaglige personale, og ikke mindst for patienten selv. En sådan magtanvendelse vil i nogle situationer måske kunne undgås, hvis patienten underkaster sig behandling alene på baggrund af truslen om tvungen opfølgning. I sådanne situationer kan tvungen opfølgning således være mindre indgribende over for den enkelte end en tvangsindlæggelse. Det skal dog understreges, at opfølgning mod patientens vilje i yderste konsekvens indebærer, at patienten af politiet skal bringes til den psykiatriske afdeling. Om patienten selv vil finde det mere belastende at blive udsat for tvang, når tvangen opleves i ikke-psykotisk tilstand, er vanskeligt at sige. Tvangsopfølgning ved politiets medvirken af en ikke-psykotisk person vil antagelig af omgivelserne opleves som mere belastende og krænkende end en tvangsindlæggelse, som de fleste i højere grad vil finde er til den syges bedste.

Ønsket om ikke at være medicineret må som udgangspunkt respekteres, når dette ønske udtrykkes af en person, der er i stand til at forholde sig til sin situation. Den sindslidende kan – af flere forskellige grunde - have et ønske om at leve et medicinfrit liv. Nogle patienter vil således hellere løbe risikoen for tilbagefald af sygdommen end leve et liv med ganske voldsomme bivirkninger af medicin. Det står som udgangspunkt den enkelte borger i Danmark frit, hvordan vedkommende ønsker at leve sit liv og håndtere sin livssituation. Dette gælder alle mennesker. At indføre mulighed for tvungen opfølgning efter udskrivelse, som alene skal gælde for en gruppe af patienter med psykiske lidelser, vil være et skridt i retning af at marginalisere mennesker med psykiske lidelser, og kan føre til et

syn på mennesker med de sværeste psykiske lidelser som mennesker, der ikke har krav på samme rettigheder som andre.

Omsorg for patienten

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at det ifølge regeringens opfattelse i nogle tilfælde kan være nødvendigt at anvende tvang i psykiatrien, først og fremmest af hensyn til patienten – og at manglende tvangsanvendelse efter regeringens opfattelse kan udgøre et omsorgssvigt over for patienten. Et vigtigt formål med lovforslaget er ifølge bemærkningerne at give patienten mulighed for også efter udskrivning at opleve et stabilt behandlingsforløb og dermed mulighed for at søge at opnå en bedre livskvalitet.

Efter Det Etiske Råds opfattelse skal rettidig omsorg først og fremmest imødekomme patientens perspektiv i forhold til, hvad der er godt for ham eller hende. Og omsorgen kan være misforstået, hvis den har til formål at pånøde den anden person ens egen opfattelse af, hvordan livet bør leves. Dertil kommer, at det af den gruppe af patienter, som vil blive underkastet tvungen opfølgning, antagelig kun vil være enkelte patienter, der uden tvungen opfølgning vil blive tvangsindlagt. Rådet har desuden bemærket sig, at de fleste af de foreninger, som repræsenterer de psykiatriske patienter, tidligere har udtrykt modstand mod indførelsen af tvungen opfølgning.

Ressourcer til psykiatrien

Grundlæggende er Det Etiske Råd af den opfattelse, at psykiatrien skal tilføres så mange ressourcer, at spørgsmålet om tvungen opfølgning slet ikke bør være relevant at diskutere. Med tilstrækkeligt personale med relevante kompetencer og med en hensigtsmæssig og tilstrækkelig organisationsstruktur bør problemet kunne minimeres. Det fremgår af bemærkningerne til lovudkastet, at Sundhedsstyrelsen i årsberetningerne for 2007 og 2008 i henhold til lov om undersøgelse af behandlingsforløb, hvor psykisk syge begår alvorlig personfarlig kriminalitet (Havariloven) påpeger, at muligheden for at lave udskrivningsaftaler og koordinationsplaner ikke bliver anvendt optimalt.
Rådet bemærker sig, at både ministeren for sundhed og forebyggelse samt Sundhedsstyrelsen i 2008 har indskærpet vigtigheden af at anvende udskrivningsaftaler og koordinationsplaner over for regionerne. Det er Rådets holdning, at dette atter bør indskærpes over for regionerne, og at man i det mindste bør afvente effekten af en styrket indsats på dette område, inden muligheden for tvungen opfølgning indføres.

Det Etiske Råds holdning
Det Etiske Råd er på baggrund af det ovenfor anførte imod indførelse af tvungen opfølgning efter udskrivning. Det ligger i stedet Rådet meget på sinde, at psykiatrien får optimale vilkår for at hjælpe mennesker med de allersværeste lidelser i sindet.

Hvis lovforslaget vedtages, er det som nævnt indledningsvist et meget markant brud på de principper, der i dag findes i Danmark for behandling af beslutningskompetente personer. De stramme betingelser for tvungen opfølgning, som fremgår af dette lovforslag, kan i fremtiden blive sat under pres, og Det Etiske Råd vil derfor stærkt henstille til, at dette ikke bliver første skridt i en udvikling mod øget anvendelse af tvang overfor patienter med psykiske lidelser.

Med venlig hilsen

På Rådets vegne

Peder Agger

Formand